

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 575/2020-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. novembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša, zo sudcov Ladislava Duditša a Libor Duľu (sudca spravodajca) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť obchodnej spoločnosti HRIADEL, spol. s r. o., Cabajská 28A, Nitra, IČO 31 444 334, zastúpenej advokátom JUDr. Lászlóm Lengyelom, Športová 45, Dunajská Streda, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 36 Ek 677/2020 z 5. augusta 2020 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť obchodnej spoločnosti HRIADEL, spol. s r. o., o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. októbra 2020 doručená ústavná sťažnosť obchodnej spoločnosti HRIADEL, spol. s r. o., Cabajská 28A, Nitra, IČO 31 444 334 (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. Lászlóm Lengyelom, Športová 45, Dunajská Streda, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 36 Ek 677/2020 z 5. augusta 2020 (ďalej len „namietané rozhodnutie“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že okresný súd zmenkovým platobným rozkazom sp. zn. 16 Zm 49/2013 z 13. augusta 2013 uložil [REDAKOVANÉ] (ďalej len „dlžník“) povinnosť zaplatiť sťažovateľke zmenkovú sumu 50 464 eur s príslušenstvom, súčasne zmenkovým platobným rozkazom sp. zn. 64 Zm 29/2014 z 5. decembra 2014 uložil dlžníkovi zaplatiť sťažovateľke zmenkovú sumu 18 490,24 eur s príslušenstvom. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 10 C 99/2014 z 13. februára 2018 určil, že darovacia zmluva uzatvorená 10. januára 2012 medzi dlžníkom a spoločnosťou [REDAKOVANÉ] ako aj kúpna zmluva uzatvorená 13. januára 2012 medzi dlžníkom a spoločnosťou [REDAKOVANÉ] kúpna zmluva uzatvorená 1. februára 2012 medzi dlžníkom a spoločnosťou [REDAKOVANÉ] ako aj kúpna zmluva uzatvorená 16. augusta 2012 medzi dlžníkom a spoločnosťou [REDAKOVANÉ] predmetom ktorých sú konkrétne nehnuteľnosti, sú voči sťažovateľke právne neúčinné.

3. Na základe rozhodnutí uvedených v bode 2 sťažovateľka podala návrh na vykonanie exekúcie, v ktorom ako povinného v 1. rade označila obchodnú spoločnosť [REDAKOVANÉ] a ako povinného v 2. rade označila obchodnú spoločnosť [REDAKOVANÉ]. Vyšší súdny úradník okresného súdu uznesením sp. zn. 36 Ek 677/2020 zo 30. júna 2020 (ďalej len „uznesenie vyššieho súdneho úradníka“) návrh sťažovateľky na vykonanie exekúcie zamietol s odôvodnením, že obaja označení povinní predmetnými exekučnými titulmi zaviazaní neboli a sťažovateľka ako oprávnená nepreukázala, že povinnosť z exekučných titulov prešla na povinných. O sťažnosti sťažovateľky podanej proti tomuto uzneseniu rozhodol sudca okresného súdu namietaným rozhodnutím tak, že ju zamietol.

4. V ústavnej sťažnosti sťažovateľka uviedla, že namietané rozhodnutie považuje za arbitrárne, svojvoľné a nespravodlivé. Okresný súd svoje rozhodnutie oprel o právny názor, že v predmetnej veci nedošlo k zmene v osobe povinného, teda pasívne legitimovaným je dlžník, a nie osoby, ktoré za povinných označila sťažovateľka. Uvedená interpretácia a aplikácia § 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka je popretím samej podstaty základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

5. Sťažovateľka argumentovala, že zmyslom odporovacej žaloby je dosiahnuť rozhodnutie súdu, ktorým by bolo určené, že právny úkon urobený dlžníkom je voči veriteľovi právne neúčinný. Ak súd odporovacej žalobe vyhovie, veriteľ má právo požadovať uspokojenie svojej pohľadávky z toho, čo odporovateľným právnym úkonom ušlo z dlžníkovho majetku a v prípade, že to nie je možné, má právo na náhradu proti tomu, kto mal z toho úkonu prospech. Podľa názoru sťažovateľky inštitút odporovateľnosti slúži potrebám exekučného konania, pretože jeho účelom je umožniť veriteľovi, ktorý má proti dlžníkovi vymáhateľnú pohľadávku, domôcť sa jej uspokojenia v exekúcii z majetku, ktorý dlžníkovi ušiel v dôsledku jeho odporovateľného úkonu. Účelom a zmyslom inštitútu odporovateľnosti je aj efektívne uspokojenie vymáhateľnej pohľadávky veriteľa čo najrýchlejším spôsobom.

6. Sťažovateľka tiež uviedla, že § 42b Občianskeho zákonníka neurčuje, kto je pasívne legitimovaný v exekučnom konaní v prípade úspešnej odporovacej žaloby. Uvedené nerieši ani Exekučný poriadok. Vyslovenie neúčinnosti právneho úkonu zakladá veriteľovi priamy nárok domáhať sa svojej pohľadávky, čo sa nestane, pokiaľ osoba, ktorá mala z odporovaného právneho úkonu prospech, nie je v exekučnom konaní povinným. Podľa názoru sťažovateľky § 42b Občianskeho zákonníka má povahu ustanovenia *lex specialis* vo vzťahu k Exekučnému poriadku, a preto je potrebné ustanovenia Exekučného poriadku vykladať a aplikovať tak, aby účel a zmysel odporovateľnosti boli naplnené. Vyslovením neúčinnosti právneho úkonu vznikne veriteľovi proti osobe, ktorá mala z neho prospech, pohľadávka, teda má právo požadovať svoje uspokojenie z majetku takej osoby, nie proti dlžníkovi. Nejde teda o zmenu v osobe dlžníka. Sťažovateľka je presvedčená, že § 42b Občianskeho zákonníka nevyklučuje vedenie exekúcie proti osobe, ktorá mala z odporovaného právneho úkonu prospech. V opačnom prípade by táto osoba bola zvýhodnená na úkor veriteľa.

7. Právny názor sťažovateľky podporuje aj judikatúra Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), v konkrétosti rozhodnutia sp. zn. 3 MCdo 5/2008 z 30. júna 2008, sp. zn. 3 Cdo 61/2008 z 30. júla 2009, sp. zn. 5 Cdo 101/2017 z 27. februára 2020, mnoho rozhodnutí krajských súdov, ako aj samotného okresného súdu (sp. zn. 71 Ek 441/2008, sp. zn. 39 Ek 146/2017), dokonca aj aktuálna rozhodovacia prax ústavného súdu. Názor najvyššieho súdu prezentovaný v uznesení sp. zn. 3 M Cdo 15/2010 z 13. októbra 2011, na ktorý poukázal okresný súd v namietanom rozhodnutí, považuje sťažovateľka za nesprávny. Okresný súd tak § 42b Občianskeho zákonníka aplikoval svojvoľne, poprel tak účel a význam tohto ustanovenia, pokiaľ konštatoval, že pasívne legitimovanou osobou v exekučnom konaní nemôže byť osoba, ktorá nadobudla na základe odporovaného právneho úkonu majetok dlžníka. Okresný súd sa tak dopustil jurisdikčnej svojvôle s priamym dopadom na označené práva sťažovateľky.

8. Na základe všetkých uvedených skutočností sťažovateľka žiada, aby ústavný súd v jej veci rozhodol nálezom, ktorým by vyslovil porušenie jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru namietaným

rozhodnutím okresného súdu, označené rozhodnutie okresného súdu zrušil a vrátil vec sťažovateľky okresnému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie a priznal tiež sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia.

II.

Východiskové ústavnoprávne normy

9. Podľa čl. 124 ústavy je ústavný súd nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

10. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje ústavný súd o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

12. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,

b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,

- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom a jeho závery

13. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta porušenie svojich označených základných práv zaručených ústavou, listinou a práva zaručeného dohovorom namietaným rozhodnutím okresného súdu, ktoré považuje za svojvoľné, arbitrárne, odkloňujúce sa od ustálenej judikatúry.

14. V zmysle judikatúry ústavného súdu za zjavne neopodstatnenú sťažnosť možno považovať takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mal preskúmať po jej prijatí na ďalšie konanie (II. ÚS 70/00, IV. ÚS 66/02, I. ÚS 56/03).

15. Ústavná ochrana základných práv a slobôd, ako aj ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z príslušnej medzinárodnej zmluvy je rozdelená medzi všeobecné súdy a ústavný súd v súlade s princípom subsidiarity vyplývajúcim z čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého sú všeobecné súdy primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ako aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 ústavy). Ústavný súd preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Skutkové a právne závery všeobecného súdu tak môžu byť

predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01, II. ÚS 67/04, III. ÚS 581/2015).

16. V zmysle uvedených záverov sa ústavný súd pri posúdení ústavnosti namietaného rozhodnutia okresného súdu zameril na posúdenie otázky, či sa okresný súd s právne relevantnou argumentáciou sťažovateľky, ktorú uplatnila v sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka, vysporiadal adekvátne a preskúmateľne, či má súdom zvolená interpretácia aplikovaných právnych noriem ústavnoprávne akceptovateľný charakter a či odôvodnenie právnych záverov, ktoré okresný súd v namietanom rozhodnutí formuloval, nie je svojvoľné a arbitrárne.

17. Ústavný súd sa preto oboznámil jednak s obsahom odôvodnenia namietaného rozhodnutia okresného súdu, ktoré bolo podkladom pre právny záver o zamietnutí návrhu sťažovateľky na vykonanie exekúcie, ako aj s relevantnou právnou úpravou, ktorá bola v exekučnej veci sťažovateľky aplikovaná.

18. Podľa § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka veriteľ sa môže domáhať, aby súd určil, že dlžníkove právne úkony podľa odsekov 2 až 5, ak ukracujú uspokojenie jeho vymáhateľnej pohľadávky, sú voči nemu právne neúčinné. Toto právo má veriteľ aj vtedy, ak je nárok proti dlžníkovi z jeho odporovateľného právneho úkonu už vymáhateľný alebo ak už bol uspokojený.

Podľa § 42b ods. 1 Občianskeho zákonníka právo odporovať právnym úkonom môže uplatniť veriteľ žalobou.

Podľa § 42b ods. 2 Občianskeho zákonníka právo odporovať právnemu úkonu sa uplatňuje proti tomu, kto mal z odporovateľného právneho úkonu dlžníka prospech.

Podľa § 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka právny úkon, ktorému veriteľ s úspechom odporoval, je právne neúčinný a veriteľ môže požadovať uspokojenie svojej pohľadávky z toho, čo odporovateľným právnym úkonom ušlo z dlžníkovho majetku; ak to nie je možné, má právo na náhradu voči tomu, kto mal z tohto úkonu prospech.

Podľa § 53 ods. 3 písm. c) Exekučného poriadku súd návrh na vykonanie exekúcie zamietne, ak oprávnený alebo povinný nie sú právnymi nástupcami osoby uvedenej v exekučnom titule.

Podľa § 53 ods. 4 Exekučného poriadku súd z dôvodov podľa odseku 3 návrh zamietne celkom alebo sčasti.

Podľa § 239 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) proti uzneseniu súdu prvej inštancie vydanému súdnym úradníkom, ktoré treba doručiť, je prípustná sťažnosť.

Podľa § 243 CSP v sťažnosti sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému uzneseniu smeruje, v čom sa postup alebo uznesenie súdu považuje za nesprávne a čoho sa sťažovateľ domáha.

Podľa § 244 CSP rozsah, v akom sa uznesenie napáda, môže sťažovateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie sťažnosti.

19. Z obsahu odôvodnenia namietaného rozhodnutia okresného súdu vyplýva, že uznesenie vyššieho súdneho úradníka, ktorým bol návrh sťažovateľky na vykonanie exekúcie zamietnutý, sa opieralo o dôvody, podľa ktorých na základe úspešne uplatneného odporového práva bolo potrebné návrh na vykonanie exekúcie adresovať práve proti priamemu dlžníkovi, nie proti osobe, na ktorú na základe odporovaného právneho úkonu ušlý majetok prešiel, pretože vyslovená neúčinnosť právnych úkonov znamená, že vo vzťahu k sťažovateľke (oprávnenej) sa považuje za vlastníka dotknutých nehnuteľností stále priamy dlžník. Neúčinnosť právneho úkonu nespôsobuje zmenu povinného z exekučného titulu. Okresný súd v namietanom rozhodnutí označil ako spornú otázku medzi účastníkmi exekučného konania právne posúdenie toho, či po úspešnom odporovaní právneho úkonu priameho dlžníka dochádza k zmene v osobe povinného z exekučného titulu, pričom sa v označenom smere stotožnil so záverom uznesenia vyššieho súdneho úradníka. Okresný súd v odôvodnení namietaného rozhodnutia v prvom rade poukázal na relevantnú právnu úpravu, a to na § 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka, ktorý podľa názoru okresného súdu obsahuje dve samostatné hypotézy, z ktorých každá sa viaže na odlišnú dispozíciu. Podľa okresného súdu v prípade naplnenia prvej hypotézy dotknutého ustanovenia Občianskeho zákonníka ak veriteľ úspešne odporoval právnomu

úkonu dlžníka, tento právny úkon sa voči nemu považuje za neúčinný a veriteľ má možnosť požadovať uspokojenie svojej pohľadávky z toho, čo ušlo z dlžníkovho majetku, nie však proti tomu, kto tento ušlý majetok dlžníka nadobudol (smeruje teda proti majetku). Ak nie je možné požadovať uspokojenie pohľadávky veriteľa z toho, čo odporovaným úkonom ušlo z dlžníkovho majetku, naplní sa druhá hypotéza, na ktorú sa viaže dispozícia, podľa ktorej sa vtedy možno domáhať náhrady proti tomu, kto ma z uvedeného úkonu prospech (smeruje teda proti osobe). Takto prezentovaný výklad citovaného ustanovenia Občianskeho zákonníka potom okresný súd aplikoval na skutkový stav v prípade sťažovateľky a dôvodil, že sťažovateľka ako veriteľka úspešne odporovala právnym úkonom, ktorými jej priamy dlžník previedol vlastnícke právo k dotknutým nehnuteľnostiam na konkrétne obchodné spoločnosti (povinných v exekučnom konaní), a preto sťažovateľka ako oprávnená má v zmysle citovaného ustanovenia právo uspokojiť svoju pohľadávku proti priamemu dlžníkovi aj predajom dotknutej nehnuteľnosti, ktorej ako vlastníka evidovaný v katastri nehnuteľností je povinný v 1. rade, resp. povinný v 2. rade. Podľa vyjadrenia okresného súdu je to tak preto, že na právny úkon, ktorým povinní nehnuteľnosť nadobudli, sa po úspešnom odporovaní konaní z pohľadu sťažovateľky ako veriteľa hľadí, ako by k nemu nedošlo. Z pohľadu sťažovateľky je tak vlastníkom dotknutých nehnuteľností naďalej priamy dlžník, a nie povinní. Exekúciu nie je možné viesť proti tomu, kto úspešne odporovaným právnym úkonom majetok priameho dlžníka nadobudol, pretože jeho nadobudnutím sa dotýčny nestáva dlžníkom veriteľa (nevstupuje do povinností dlžníka). Podstata odporovateľnosti spočíva v možnosti veriteľa v exekúcii vedenej proti dlžníkovi postihnúť aj ten majetok, ktorý z majetkovej sféry dlžníka ušiel v dôsledku odporovaného úkonu, teda veriteľ sa môže domáhať výkonu exekúcie predajom dotknutých nehnuteľností, ktorých vlastníkami sú podľa údajov katastra nehnuteľností povinní.

20. K záverom sťažovateľkou prezentovaného rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 MCdo 5/2008 z 30. júna 2008 okresný súd uviedol, že jeho závery boli prekonané neskorším rozhodnutím najvyššieho súdu sp. zn. 3 MCdo 15/2010 z 13. októbra 2011, ktorý v skutkovo obdobnej veci judikoval, že súdne rozhodnutie, ktorým bolo vyhovené odporovacej žalobe, nerieši, a to ani v procesnej rovine, postavenie účastníkov exekučného

konania, určuje len neúčinnosť právneho úkonu s tými dôsledkami, že veriteľ ako oprávnený môže požadovať uspokojenie svojej vymáhateľnej pohľadávky z toho, čo daným právnym úkonom ušlo z dlžníkovho majetku. V zmysle prvej hypotézy § 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka tak neúčinnosť právneho úkonu smeruje vo vzťahu k majetku, a nie proti osobe. Pasívne legitimovaným v exekučnom konaní je preto dlžník, a nie osoba, ktorá na základe právneho úkonu, ktorý bol úspešne odporovaný, nadobudla od dlžníka exekúciou postihnutý majetok, pričom zmena osoby povinného by prichádzala do úvahy len vtedy, ak by malo dôjsť k uspokojeniu vymáhateľnej pohľadávky veriteľa v zmysle druhej hypotézy § 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka. Okresný súd toto odôvodnenie rozhodnutia najvyššieho súdu považoval za dostatočne argumentačne spôsobilé vyvrátiť v súlade s čl. 2 ods. 3 CSP závery predchádzajúceho rozhodnutia najvyššieho súdu, na ktoré sa odvolávala sťažovateľka. Pokiaľ ide o uznesenie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 751/2016, na ktoré sa tiež sťažovateľka odvolávala, okresný súd poznamenal, že predmetné uznesenie odkazuje na judikatúru Najvyššieho súdu Českej republiky a tiež na spomínané prekonané rozhodnutie najvyššieho súdu, ktorých nenáležitosť bola okresným súdom riadne vysvetlená, rovnako okresný súd dodal, že toto uznesenie sa dotýkalo právnej veci s odlišnou skutkovou situáciou. Na podporu správnosti svojich právnych záverov okresný súd doplnil, že záver, podľa ktorého výkonom súdneho rozhodnutia vyhovujúceho odporovacej žalobe dochádza k zmene v osobe dlžníka (povinného v exekúcii), je nutné považovať za dlhodobo neudržateľný aj z toho dôvodu, že v prípade, keď by hodnota majetku, ktorý by z dlžníkovho majetku odporovaným právnym úkonom ušiel, bola nižšia ako hodnota veriteľovej pohľadávky, bol by veriteľ vo výrazne lepšom postavení a tretia osoba v postavení výrazne horšom, čo by znamenalo porušenie zásady *equity* v občianskoprávných vzťahoch. S porušením uvedenej zásady však dotknuté ustanovenie Občianskeho zákonníka nepočíta. Okresný súd tak na základe celej formulovanej argumentácie dospel k právnemu záveru, že súdne rozhodnutie o odporovacej žalobe sťažovateľky nerieši postavenie účastníkov exekučného konania a neúčinnosť právneho úkonu smeruje proti majetku, a nie proti osobe, a preto nedochádza k zmene subjektu povinného, a preto bol daný dôvod na zamietnutie návrhu na vykonanie exekúcie z dôvodu, že povinní nie sú právnymi nástupcami dlžníka uvedeného v predložených exekučných tituloch.

21. V posudzovanom prípade sťažovateľky je úlohou ústavného súdu ústavnoprávne posúdenie toho, či okresný súd v jej exekučnej veci rozhodol ústavne akceptovateľným spôsobom a či namietaný odklon od predchádzajúcej judikatúry mal v konečnom dôsledku za následok porušenie požiadavky právnej istoty.

22. Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“), ktorú ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti štandardne zohľadňuje, považuje za súčasť práva na spravodlivý proces aj princíp právnej istoty ako základný prvok právneho štátu (pozri rozsudok ESLP vo veci Brumărescu proti Rumunsku z 28. 10. 1999, č. 28342/95). Európsky súd pre ľudské práva však formuloval aj všeobecný princíp, podľa ktorého požiadavka právnej istoty (ani ochrana legitímnych očakávaní) nezahŕňa právo na ustálenú judikatúru (pozri rozsudok ESLP vo veci Unédic proti Francúzsku z 18. 12. 2008, č. 20153/04). Naplnenie princípu právnej istoty nemožno stotožňovať s právom na jednotnú judikatúru, ktorá sa pochopiteľne môže vyvíjať s cieľom flexibilne reagovať na spoločenský vývoj a dosiaľ „neobjavené“ argumenty. Európsky súd pre ľudské práva tak judikoval, že vývoj judikatúry nie je sám osebe v rozpore s dohovorom, pretože nezachovávaním dynamického a evolutívneho prístupu by hrozilo, že by sa z judikatúry stala prekážka reformy a zdokonaľovania. Súčasne ESLP dodal, že odklon od judikatúry sa stáva problematickým až v momente, ak k nemu dochádza bez poskytnutia dostatočných dôvodov, t. j. ak súd neposkytne dôkladné vysvetlenie, prečo bola prejednávaná vec rozhodnutá v rozpore s predchádzajúcou judikatúrou. V takomto prípade teda môže dôjsť k porušeniu práva na spravodlivý proces cez prizmu nepreskúmateľnosti rozhodnutia (pozri napr. rozsudok ESLP vo veci Atanasovski proti Macedónsku zo 14. 1. 2010, č. 36815/03).

23. Uvedeným východiskám judikatúry ESLP napokon konvenuje aj slovenská procesno-právna úprava, ktorá v jednotlivých ustanoveniach Civilného sporového poriadku pojednáva o odklone od ustálenej judikatúry v kontexte odôvodnenia súdneho rozhodnutia. V zmysle jednotlivých ustanovení Civilného sporového poriadku sa súd môže odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe za predpokladu, že jeho rozhodnutie bude obsahovať dôkladné a presvedčivé odôvodnenie takéhoto odklonu (pozri čl. 2 ods. 2 a 3 CSP, § 220 ods. 3 CSP, § 393 ods. 3 CSP). Rovnaký záver vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu,

v zmysle ktorej z ústavnej kompetencie súdov interpretovať a aplikovať zákony vyplýva aj ich oprávnenie dopĺňať a rozvíjať existujúcu judikatúru týkajúcu sa relevantných právnych otázok v prerokovaných veciach. Prípadné odchylenie sa súdu od existujúcej skoršej judikatúry v konkrétnom prípade by mohlo predstavovať zásah do základných práv a slobôd účastníka konania len za predpokladu, že by bolo dôsledkom arbitrárnosti alebo zjavnej neodôvodnenosti súdneho rozhodnutia v prerokovávanej veci (pozri napr. nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 551/2012 z 30. januára 2013). Judikatúra ústavného súdu teda vyžaduje, aby prípadný odklon v konkrétnom prípade od skoršieho rozhodnutia riešiaceho tú istú alebo analogickú právnu otázku bol objektívne a rozumne odôvodnený (pozri napr. nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 159/07 z 11. decembra 2007).

24. V prípade sťažovateľky ide o dva rozdielne výklady najvyššieho súdu týkajúce sa účinkov úspešne uplatneného odporového práva v rámci následného exekučného konania pre vymozenie pohľadávky veriteľa. Okresný súd sa v namietanom rozhodnutí priklonil k výkladu poskytnutému v časovo neskoršom rozhodnutí najvyššieho súdu. Na tomto mieste musí ústavný súd znovu pripomenúť svoje postavenie ochrancu ústavnosti, z titulu ktorého ústavný súd v konaniach o individuálnych sťažnostiach fyzických osôb a právnických osôb posudzuje iba ústavnú udržateľnosť napadnutých rozhodnutí a kde jeho úlohou nie je preskúmavať správnosť výkladu právnych noriem, ktorá zásadne prislúcha všeobecným súdom, pričom zjednocovanie výkladu právnych noriem je úlohou najvyššieho súdu. Ak sa teda v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu vyskytnú rozhodnutia, ktoré v tej istej, prípadne analogickej právnej otázke zaujmú odlišné právne názory, ústavnému súdu neprislúcha zjednocovať *in abstracto* judikatúru všeobecných súdov a suplovať tak právomoc, ktorá podľa § 8 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov je zverená práve najvyššiemu súdu (obdobne pozri uznesenie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 290/2010 zo 7. septembra 2010).

25. Z obsahu odôvodnenia namietaného rozhodnutia okresného súdu vyplýva, že okresný súd svoj odklon od judikačnej praxe, a to od citovaného rozhodnutia najvyššieho súdu, na ktoré poukazovala sťažovateľka, argumentačne podporil aktuálnejším rozhodnutím najvyššieho súdu, ktorého odôvodnenie okresný súd v podrobnostiach vo svojom rozhodnutí prezentoval, a navyše doplnil aj vlastnými interpretačnými úvahami týkajúcimi sa aplikovaného § 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka, čo považuje ústavný súd za ústavne konformné. Odpoveď okresného súdu hodnotí ústavný súd ako vyčerpávajúcu, bez zjavných logických protirečení, plne zodpovedajúcu kritériám stanoveným pre kvalitné odôvodnenie rozhodnutí všeobecných súdov judikatúrou ústavného súdu. Výklad citovaného ustanovenia Občianskeho zákonníka, ktorý okresný súd zvolil a podľa ktorého účinkom úspešného odporovania právneho úkonu nie je zmena v osobe priameho dlžníka, ale na jednej strane právo úspešného veriteľa požadovať uspokojenie svojej pohľadávky aj z dotknutého majetku (ktorý *erga omnes* zostáva majetkom tretej osoby, pretože nebola judikovaná neplatnosť právneho úkonu, ale jeho neúčinnosť len vo vzťahu k žalujúcemu veriteľovi, v danom prípade k oprávnenému v exekučnom konaní) a na strane druhej povinnosť tejto tretej osoby strpieť exekvovanie tohto majetku v exekučnom konaní vedenom oprávneným (úspešne odporujúci veriteľ) proti povinnému (priamy dlžník, ktorý dotknutý majetok scudzil), podľa názoru ústavného súdu neodporuje zmyslu a účelu tohto ustanovenia Občianskeho zákonníka (II. ÚS 153/2020). Ústavný súd uvádza, že princíp vecných účinkov úspešného odporovania právneho úkonu je všeobecne prijímaný v právnej teórii. Po úspechu odporovacej žaloby exekúcia môže byť vykonaná napr. predajom veci tak, ako keby vec ešte stále vlastnícky patrila dlžníkovi. K návrhu na vykonanie exekúcie musí byť pripojený rozsudok o neúčinnosti napadnutého odporovateľného úkonu [pozri právnu databázu ASPI, komentár IURA k § 42b Občianskeho zákonníka, stav k 3. novembru 2020]. Na základe úspešného odporu je prípustná exekúcia na majetok adresáta odporu (žalovaného v odporovom konaní), a to na tú jeho časť, ktorá predstavuje prospech z úspešne odporovaného právneho úkonu. Táto časť majetku adresáta odporu zodpovedá časti majetku pôvodného dlžníka z právneho vzťahu s veriteľom (oprávneným), ktorý z majetku dlžníka ušiel v dôsledku odporovaného právneho úkonu. Nič to nemení na skutočnosti, že exekučný titul na plnenie smeruje proti insolventnému dlžníkovi a jedine proti tejto osobe sa môže veriteľ ako oprávnený návrhom na vykonanie exekúcie domáhať

uspokojenia svojej pohľadávky. Právoplatný rozsudok v odporovom konaní sa vzťahuje na konkrétny exekvovateľný majetok, a nie na osobu žalovaného (§ 42b ods. 2 Občianskeho zákonníka), ktorý sa v dôsledku procesného úspechu žalobcu nemôže dostať do procesnej pozície povinného v exekúcii. Proti tejto osobe sa právne účinky úspešného odporu prejavia v tom zmysle, že v rámci exekučného konania proti dlžníkovi je povinná strpieť vedenie exekúcie (speňaženie) na predmet plnenia z odporovaného právneho úkonu, ktorého bola popri dlžníkovi účastníkom (ŠTEVČEK, M. a kol. *Občiansky zákonník. Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2019, s. 365.).

26. Vychádzajúc z uvedených záverov, ústavný súd posúdil ústavnú sťažnosť sťažovateľky ako zjavne neopodstatnenú a ako takú ju podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol.

27. S ohľadom na všetky uvedené závery bolo o ústavnej sťažnosti sťažovateľky potrebné rozhodnúť tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. novembra 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu